

Łukasz Frączek
Gimnazjum im. Karola Wojtyły w Międzyborowie

Konspekt lekcji powtórzeniowej historii z elementami wiedzy o społeczeństwie dla klasy III B
Gimnazjum im. Karola Wojtyły w Międzyborowie.

Temat: Islam w VII w., a Islam współczesny.

Powiązanie z wcześniejszą wiedzą:

Kontynuacja powtórzeń do egzaminu gimnazjalnego – Cesarstwo bizantyjskie, walka papieża z cesarstwem rzymskim o *Dominium Medium*.

Cele lekcji:

- ✓ Zapoznanie uczniów z historią powstania religii monoteistycznej – Islam;
- ✓ Przedstawienie współczesnego Islamu w kontekście terroryzmu;
- ✓ Doskonalenie pracy z tekstem źródłowym – *Koran*.

Cele sformułowane w języku uczniów:

- ✓ Poznasz podstawy religii Islamu;
- ✓ Ocenisz czynniki sprzyjające rozprzestrzenianiu się Islamu;
- ✓ Dokonasz analizy tekstu źródłowego (tekstu kultury) *Koran*
- ✓ Poznasz „rolę” kobiety w Islamie.
- ✓ **Zrozumiesz czym kierują się i terroryści.**

Na co bezu (co uczniowie będą potrafili po lekcji):

- ✓ Wyjaśniają okoliczności powstania religii monoteistycznej – Islam;
- ✓ Charakteryzują pięć filarów Islamu;
- ✓ Omawiają czynniki sprzyjające rozprzestrzenianiu się religii;
- ✓ Znają treści zawarte w *Koranie*;
- ✓ Potrafią wskazać przyczyny i skutki ekspansji Islamu do XXI w.
- ✓ Omawiają wybrane zamachy terrorystyczne.

Metody, formy pracy i pomoce dydaktyczne:

- ✓ Rozmowa nauczająca;
- ✓ Praca w grupach;
- ✓ Praca z tekstem źródłowym;
- ✓ Prezentacja multimedialna.
- ✓ Metoda aktywizująca: „Burza mózgów”.

Przebieg lekcji:

Nauczyciel wyjaśnia uczniom cele lekcji. Tłumaczy, że islam to druga po chrześcijaństwie religia monoteistyczna współczesnego świata. Nawiązując do poprzedniej lekcji prosi uczniów aby usiedli

sobie w grupach na jakie zostali podzieleni na wcześniejszej lekcji. Następnie prosi uczniów o zapisanie w zeszycie pytania: **Czym radykalni muzułmanie tłumaczą „świętą wojnę”?** Podczas omawiania tematu zadaniem klasy jest przygotowanie odpowiedzi na powyższe pytanie.

Grupa 1 – Życie i nauczanie Mahometa; /oczekiwane odpowiedzi/

W VII wieku na pustynnych terenach Półwyspu Arabskiego powstała i błyskawicznie rozprzestrzeniła się nowa religia– Islam. Jej założyciel, kupiec z Mekki o imieniu Mahomet, głosił że łagodny i pełen miłosierdzia Bóg wybrał go na swojego proroka:

- Mahomet to przekształcone arabskie imię Muhammad– urodził się około 570 roku w Mekce– w młodości był pasterzem i poganiaczem wielbłądów, potem kierował wyprawami kupieckimi bogatej wdowy– którą z czasem poślubił.
- Jak głosi arabska tradycja, gdy Mahomet miał 40lat, ukazał się mu archanioł Gabriel, który obwieścił: „ Mahomecie! Ty jesteś prorokiem Allacha” i nakazał głosić ludziom prawdziwą wiarę. Jej nazwa brzmiała: islam.
- Islam po arabsku oznacza „ poddanie się woli Boga”– to religia konsekwentnie monoteistyczna, zakładająca wiarę w jednego, osobowego Boga– stwórcę, zarazem najwyższego sędziego.

Grupa 2 – Najważniejsze zasady Islamu – „Pięć filarów”; /oczekiwane odpowiedzi/

Każdy wyznawca islamu, tzn. muzułmanin – dosłownie: „ uległy”, „ poddany” woli Bożej– miał wypełniać w swoim życiu pięć obowiązków, nazywanych filarami islamu: które stanowią: **wyznanie wiary**, **modlitwa (5 razy dziennie)**, **jałmużna (ofiara dla ubogiego)**, **post (przez jeden miesiąc w roku– ramadan– pościć codziennie od świtu do zachodu słońca)**, pielgrzymka do Mekki.

Grupa 3 - Koran - Źródłem wiary i wyznacznikiem życia – rola kobiety; /oczekiwane odpowiedzi/

Święta księga islamu. Według tradycji muzułmańskiej powstawał w latach 610-632. Słowo „Koran” pochodzi od arabskiego słowa al-kur’ān, które oznacza „recytację”, ponieważ pierwotnie Koran przekazywano ustnie. Według islamu i samego Koranu jego twórcą jest Allah. Koran składa się ze 114 sur (rozdziałów), które z kolei dzielą się na aje (wersety). Rozróżnia się 90 sur mekkańskich i 24 sury medyńskie, ze względu na miejsce ich objawienia. Sury są w Koranie ułożone przeważnie według długości, od najdłuższej do najkrótszej.

Rozdział 4 Koranu „poświęcony” jest kobiecie:

Wasze kobiety są dla was polem uprawnym. Przychodźcie więc na wasze pole, jak chcecie i czyńcie pierwaj coś dobrego dla samych siebie. Bójcie się Boga i wiedzcie, że się spotkacie z Nim! A ty głoś radosną wieść dla wierzących!

To kobiety rozwiedzione mają oczekiwać trzy okresy. I nie jest im dozwolone, aby ukrywały to, co stworzył Bóg w ich łonach, jeśli wierzą w Boga i w Dzień Ostatni. A ich mężowie,

jeśli zapragną pogodzenia, mają pełne prawo powrócić do nich w tym czasie. One mają prawa równe swoim obowiązkom, zgodnie z uznanym zwyczajem. Mężczyźni mają nad nimi wyższość. Bóg jest potężny, mądry!

Mężczyźni stoją nad kobietami ze względu na to, że Bóg dał wyższość jednym nad drugimi i ze względu na to, że oni rozdają ze swojego majątku. Przeto cnotliwe kobiety są pokorne i zachowują w skrytości to, co zachował Bóg. I napominajcie te, których nieposłuszeństwa się boicie, pozostawiajcie je w łóżach i bijcie je! A jeśli są wam posłuszne, to starajcie się nie stosować do nich przymusu. Zaprawdę, Bóg jest wzniosły, wielki!

O wy, którzy wierzycie! Nie zbliżajcie się do modlitwy, kiedy jesteście pijani, dopóki nie będziecie wiedzieć, co mówicie, ani też będąc nieczystymi - chyba że jesteście podróżnikami w drodze - dopóki nie dokonacie ablucji. A jeśli jesteście chorzy albo jeśli jesteście w podróży, albo jeśli któryś z was przyszedł z miejsca ustronnego, albo też gdy dotykaliście kobiet i nie znaleźliście wody, to posłużcie się czystym piaskiem i obcierajcie sobie twarze i ręce. Zaprawdę, Bóg jest pobłażliwy, przebaczący!

Wy nie będziecie mogli być sprawiedliwi dla każdej z waszych kobiet, nawet gdybyście chcieli. Ale nie odsuwajcie się całkowicie, aby jednej z nich nie pozostawić jakby w zawieszeniu. A jeśli się pogodzicie i będziecie bogobojni, to, zaprawdę, Bóg jest przebaczący, litościwy!

Powiedz wierzącym kobietom, żeby spuszczały skromnie swoje spojrzenia i strzegły swojej czystości; i żeby pokazywały jedynie te ozdoby, które są widoczne na zewnątrz; i żeby narzucały zasłony na piersi, i pokazywały swoje ozdoby jedynie swoim mężom lub ojcom, albo ojcom swoich mężów, albo swoim synom lub synom swoich mężów, albo swoim braciom, albo synom braci, lub synom swoich sióstr; lub ich żonom, lub tym, którymi zawładnęły ich prawice; albo swoim służącym spośród mężczyzn, którzy nie są owładnięci pożądaniem cielesnym; albo też chłopcom, którzy nie poznali nagości kobiet. I niech one nie stępują tak, aby było wiadomo, jakie ukrywają ozdoby. Nawracajcie się wszyscy do Boga, o wy, wierzący! Być może, będziecie szczęśliwi!

O proroku! Powiedz swoim żonom i swoim córkom, i kobietom wierzących, aby się szczerze zakrywały swoimi okryciami. To jest najodpowiedniejszy sposób, aby były poznawane, a nie były obrażane. A Bóg jest Przebaczący, Litościwy!

Grupa 4 – Rozprzestrzenianie się Islamu – podboje arabskie do XXI w.; /oczekiwane odpowiedzi/

Wyróżnia się trzy podstawowe elementy, które miały bezpośredni wpływ na pojawienie i rozprzestrzenienie się islamu. Należą do nich: 1) **podbój militarny**; 2) **handel** oraz 3) **działalność ruchów i bractw mistycznych**. Wzrost liczby muzułmanów następował stopniowo, aczkolwiek trudno w tym procesie wskazać na zaplanowaną islamizację. Wbrew powszechnie przyjętej opinii, celem wstępnej fazy podbojów nie było propagowanie religii jako takiej, lecz umocnienie panowania władców islamskich. **Wielu ówczesnych muzułmanów uważało islam za wyłączną religię Arabów**. Co więcej – z ekonomicznego punktu widzenia – następujący skutek nawracania wzrost liczby muzułmanów pomniejszał ich udział w zdobytych łupach. **Żyjąca na podbitych przez muzułmanów terenach ludność miała do wyboru trzy możliwości:**

nawrócenie na islam (z przyjęciem wszystkich związanych z tym praw i obowiązków), uznanie zwierzchności muzułmańskiej (dla chrześcijan i Żydów oznaczało to przyjęcie statutu ludów poddanych, zimmi i płacenie podatku pogłównego, dżizji) lub walkę zbrojną w przypadku odrzucenia dwóch poprzednich możliwości.

Odnoszone w szybkim tempie sukcesy były dla muzułmanów znakiem Bożego błogosławieństwa i dowodem na słuszość głoszonych przez islam prawd. Motywowani zdobywanymi łupami oraz zjednoczeni dzięki nowej wierze muzułmanie okazali się skutecznymi zarządcami podbitych terenów. Zajmując je, obalali wprawdzie lokalnych władców, ale – zwłaszcza we wstępnej fazie podbojów – zachowali istniejący system administracyjny, a w części również elementy kulturowe podbitej społeczności. Ekspansja muzułmańska oznaczała zmianę panującego władcy, który w sytuacji długotrwałej wojny bizantyjsko-perskiej wprowadził pokój i niższe podatki.

Szczególną rolę w szerzeniu islamu odegrał handel. Nie tylko muzułmańscy władcy nawiązywali kontakty handlowe z nie muzułmanami. Wielu kupców angażowało się w propagowanie swej wiary, utrzymując dobre kontakty z przywódcami plemion i władcami księstw. Dzięki temu uzyskiwali zgodę na budowę meczetów, głównie wzdłuż szlaków handlowych, a nierzadko przyczyniali się do przyjęcia islamu przez rządzących, którzy pociągali za sobą podwładnych.

Grupa 5 – Osiągnięcia naukowe i kultura arabska; /oczekiwane odpowiedzi/

ASTRONOMIA: od uczonych islamu wzięto wiele słów używanych w terminologii np.: zenit, nabir, w krajach islamskich funkcjonowały duże obserwatoria astronomiczne, poprawiono parametry modelu geocentrycznego

MATEMATYKA: stworzyli 2 nowe dziedziny: algebrę i trygonometrię, upowszechnili cyfry arabskie

MEDYCYNA: byli twórcami ok 70 prac z zakresu medycyny, zapoczątkowali rozwój przemysłu farmaceutycznego

FIZYKA: postępy w kierunku optyki (m.in. jak powstaje tęcza)

CHEMIA: odkryli proces destylacji i krystalizacji

FILOZOFIA: rozwój studiów filozoficznych

LITERATURA I PIŚMIENNICTWO: alfabet arabski

SZTUKA ARABSKA: została zahamowana przez czynniki religijne

ARCHITEKTURA : różnego rodzaju meczety i świątynie bogato zdobione, pełne przepychu i elegancji

Grupa 6- Święta wojna a terroryzm. /oczekiwane odpowiedzi/

W Koranie i muzułmańskiej tradycji *dżihad* oznacza wszelkie starania podejmowane w imię szerzenia i umacniania islamu: zarówno poprzez walkę zbrojną, nawracanie niewiernych, pokojowe propagowanie islamu, jak i wewnętrzne zmagania wyznawcy.

11 września 2011r. – Zamach na World Trade Center i Pentagon

Kolejne grupy prezentują swoje zagadnienia. Nauczyciel kontroluje poprawność merytoryczną, aktywność wszystkich członków grupy, uzupełnia wypowiedzi uczniów. Koledzy z innych grup sporządzają notatkę i zadają pytania.

Po omówieniu zagadnień wszystkich grup uczniowie odpowiadają na pytanie kluczowe:

Czym radykalni muzułmanie tłumaczą „świętą wojnę”?

Podsumowanie:

Nauczyciel zapisuje na tablicy niedokończone zdanie: **Sukces nowej wiary pochodził stąd, że:** uczniowie wymieniają kolejne propozycje dokończenia zdania.

Praca domowa:

Uzupełnij kartę pracy i powtórz wiadomości do próbnego egzaminu gimnazjalnego.